

„Drahá Alžbeta, uvedomte si, že postavenie zemplínskeho župana vyžaduje odo mňa nielen to, že budem svoj úrad spravovať verne, ale aj to, že bude zo mňa zodpovedný hospodár na mne zverených majetkoch,“ snažil sa upokojiť svoju manželku Alžbetu Valentín Druget. Iba pred pár týždňami oslávil dvadsiate piate narodeniny. Napriek svojmu mladému veku už tri roky zastával úrad, ktorým ho poveril samotný cisár Rudolf.

„Ale ja mám už tohto každodenného terigania sa v kočiari akurát tak plné zuby!“ vyštekla a vycerila na manžela svoj chrup.

Valent mal jej hundrania od skorého rána dosť. „Prestaňte už hundrať, drahá moja, lebo nechám zastaviť koč, pekne krásne z neho zostúpíte a domov si potom choďte ako chcete!“ vykrikoval pre zmenu Druget.

„Len to urobte a uvidíte, ako sa vám pomstím!“ zvriskla znova Alžbeta.

Valent vystrčil ruku von z okna, zabúchal na bok kočiara a skríkol: „Zastav! Urodzená pani chce vystúpiť!“ Alžbetou trhlo. Vôbec nečakala, že jej manžel dokáže vykonať niečo tak kruté a neľudské voči nej. Nemienila sa však len tak jednoducho vzdať. Pootvorila dvere, aby si Valent myslel, že chce vystúpiť a v hlave si pripravovala výhovorku, aby mohla ostať v koči.

Cez pootvorené dvere koča doľahli k jej ušiam tóny náboženskej piesne. „Čo sa to deje? Aký krásny spev to dolieha k mojim ušiam?“ spýtala sa polohlasne a vystúpila z koča. Niekoľko desiatok metrov pred sebou uvidela nádherný drevený kostol, ku ktorému prúdili zástupy ľudí z mnohých smerov.

Kočiš jej úctivo povedal: „Vaša milosť, toto je starobylá cerkov a prúdia k nej davy ľudí. U nás to nazývame procesie. Ľudia spievajú oslavné piesne na Božiu slávu.“

„To je tu takto stále?“

„Nie, vaša milosť. Zajtra slávime veľký sviatok a to sviatok Zoslania Svätého Ducha.“

„Tá cerkov je taká obrovská?“ spýtala sa s obdivom Alžbeta.

„Tá zadná časť je monastýr. Tam bývajú mnísi,“ povedal kočiš.

„Čo sa tam robí? Kočiš, popožeň kone! Nemám čas na rozdávanie!“ skríkol Druget.

„Ale, drahý Valent, nieže tak. Pozrite, aké nádherné procesie. Spev, modlitby...“

„Dost', Alžbeta! Ja vyznávam Kalvínovo učenie a takého hlúposti neuznávam! Odchádzam! Idete so mnou alebo ostávate?“

Alžbeta sa neochotne posadila na miesto.

„Kočiš! Pohni!“

Kočiš viedol kone čo najopatnejšie, aby nikomu z okoloidúcich neublížil. Druget vyskočil za jazdy z koča, naskočil na sedadlo vedľa kočiša a vytrhol mu opraty z rúk. Zaplieskal bičom a zvolal: „Hijó! A vy nabok, inak vás prejdem!“

Kone sa rozbehli, koč nadsakoval po hrboľatej ceste a ľudia uskakovali, potkávali sa a padali na kamenistú cestu. Vtom koč nadskočil na kameni a Valent spadol z baku na zem. Kočiš duchaprítomne chytil opraty a zastavil koňa. Valent ležal skrútený do kĺbka vedľa cesty a s bolestnou grimasou si držal ruku. Kočiš mu pomohol vstať a nastúpiť do koča. Druget mu prikázal: „Na hrad do Jasenova! Okamžite!“

~~~~~

Do neveľkej miestnosti v Jasenovskom hrade sa k Drugetovi zbehlo niekoľko sluhov a onedlho prišiel aj lekár.

„Máte zlomené predlaktie, urodzený pán. Pokúsím sa napraviť vám kosti, ruku vložím do doštičiek a najmenej mesiac ju budete musieť nosiť nehybne pred sebou.“

„Konaj, felčiar, ale tak, aby to príliš nebolelo! Už teraz to bolí ako šľak!“

„Zabolí to iba trochu, keď vám budem ruku naprávať. Potom to bude už iba lepšie.“

Lekár ošetroval Valentovi ruku. Ten bol bledý v tvári a z čela mu stekali kvapôčky potu. Konečne lekár dokončil svoju prácu.

„Hotovo, urodzený pán. Na stole rozbalil batôžtek s rozličnými masťami. Chvíľu pozeral nápisy na mištičkách, kým konečne našiel tú správnu. „Urodzený pán, masť na vašu ruku. Sluha vám musí opatrne ruku natierať dva razy do dňa, aby sa vám čím skôr uzdravila.“

„Polož to na stôl,“ odpovedal Druget a zvolal: „Sluha! Vyplat' lekára a nechaj mi poslať veliteľa!“

Po chvíli vošiel do miestnosti veliteľ hajdúchov. „Vaša milosť, volali ste ma?“

„Vezmeš si so sebou dve desiatky mužov a okamžite sa poberieš do Krásneho Brodu! Je tam drevený kostol a kláštor. Kvôli procesii som si zlomil ruku. Vypáliš kostol i kláštor! Nesmie tam po nich ostať ani pamiatka! Rozumieš?“

„Rozumiem, vaša milosť. Čo najskôr vám prinesiem správu o splnení vášho rozkazu!“

„Chod' už!“ vykřikol Valent a škodoradostne sa uškrnul.

~~~~~

Bohoslužby v cerkvi boli v plnom prúde, keď dnu vbehol jeden muž. „Horí! Monastyr je v plameňoch!“ zvolal a medzi ľuďmi sa začala šíriť panika. Ľudia vybehli von s túžbou pomôcť mníchom uhasiť oheň. No len čo sa ocitli pred cerkvou, vojaci stojaci okolo podpálili aj tú. Ako dve obrovské fakle žiarili do diaľky horiaca cerkev i monastyr. Jeden z mníchov pribehol k veliteľovi vojakov, ale skôr, ako mu stihol niečo povedať, udrel ho ten opakom šable po tvári. Mních spadol na zem a vojak sa uškrnul: „To je pozdrav od urodzeného pána Valentína Drugeta! Máte sa modliť, kde chcete!“ Potom zdvihol ruku a dal pokyn svojim vojakom na odchod.

Na mieste kostola a kláštora ostalo iba zhorenisko, z ktorého sa po okolí šíril dym.

~~~~~

Na druhý deň ráno chodili mnísi hore-dolu po spálenisku a hľadali aspoň nejakú drobnosť, ktorú by ešte mohli

zachrániť. Nenašli nič. Vôbec nič. Ani jedna jediná kniha, ani jedna jediná listina z tisícok uložených v archíve. Po dlhých hodinách hľadania to vzdali. Zhromaždili sa na jednom mieste a pokľakli k modlitbe. Tváre i odevy mali celé špinavé od popola, iba spod očí sa nejednému z nich tiahli bledé pásiky ako stopy po slzách, stekajúcich po lícach bezmocných mužov. „Zázrak! Ľudia, boží zázrak!“ začuli zrazu volanie z miesta vzdialeného sto siah od nich. Rýchle vstali a utekali na miesto, kde videli niekoľko mužov. Boli to chudobní pastieri kľačiaci na zemi a uprene pozerajúci na neďaleký strom. „Čo sa stalo?“ spýtal sa jeden z mníchov. Najstarší z pastierov ukázal pohybom hlavy k stromu. Mních podošiel bližšie, pozrel sa na miesto a padol na kolená. Na konári visel neporušený obraz Bohorodičky, ktorý sa predtým nachádzal v cerkvi. Na obraze nebola ani najmenšia stopa po ohni, ale tak, ako pred chvíľou stekali slzy po tvárach mníchov, tak tiekla slza z oka Bohorodičky po jej líci.

„Vďaka, Bohorodička naša! Tisíckrát vďaka!“ zašepkal dojatý mních. Po krátkej modlitbe pristúpil k obrazu, opatrne ho zvesil a zabalil do kusa plátna, ktorý medzitým priniesol niekto z dediny.